

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานการอุดมศึกษาขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วยมาตรฐานย่อย ๔ ด้าน คือ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม จากข้อกำหนดของพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้นำมากำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการประเมินสถาบันอุดมศึกษาที่ครอบคลุมพันธกิจทั้ง ๔ ด้านดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๘ : ๓๖) ซึ่งทุกมหาวิทยาลัยต้องดำเนินการให้บรรลุผลและถือเป็นภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา โดยแต่ละสถาบันจะให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดและในด้านที่มีความเชี่ยวชาญ อาจให้เปล่าโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรืออาจคิดค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม ทั้งนี้การให้บริการทางวิชาการ นอกจากเป็นการทำประโยชน์ให้กับสังคมแล้วสถาบันยังได้รับประโยชน์ในด้านต่าง ๆ คือเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาหลักสูตรและมีการบูรณาการเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย ตลอดจนสร้างเครือข่ายการนิเทศหรือการปฏิบัติงานกับหน่วยงานโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นแหล่งงานหรือแหล่งฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา ซึ่งเป็นการให้บริการทางวิชาการไปพร้อมกันในเวลาเดียวกันด้วย

ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ประกาศจุดเน้นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในปีการศึกษา ๒๕๖๑ และดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันและ ได้กำหนดนโยบาย "เดินหน้าพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ : นักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๔ ทุกคนอ่านออกเขียนได้" โดยเน้นในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๓ โดยให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ขึ้นไป ให้อ่านคล่องเขียนคล่อง

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการบูรณาการงานวิชาการกับการเรียนการสอนจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า มีแนวดำเนินการที่มีความหลากหลายตามบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัยซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น แต่มีแนวคิดหลักสอดคล้องกัน กล่าวคือ ในการบูรณาการงานวิชาการกับการเรียนการสอนนั้น นอกจากสถาบันอุดมศึกษาได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยแล้ว ยังได้ข้อมูลป้อนกลับมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งคณาจารย์ได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ซึ่งจะ

นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนของตนเอง โดยใช้กระบวนการวิจัยในสาขาวิชา ภาควิชาและคณะที่ตนเองสังกัด ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่องและเป็นการต่อยอดความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในวงกว้างได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ในหมวด ๔ มาตรา ๒๔ (๕) ที่ระบุถึงแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า “ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ” สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๕๓ : ๘)

เพื่อให้การดำเนินการให้บรรลุผลตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และการบูรณงานบริการวิชาการกับการเรียนการสอนเป็นระบบ มีความต่อเนื่องยั่งยืน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในวงกว้างสามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ตลอดจนหนังสือหรือตำราเรียนที่จะใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษา ๒ ให้มีความเหมาะสมตามสภาพความเป็นจริงเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ ๒๑ มากยิ่งขึ้นและให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจดำเนินการวิจัยเรื่องการบริหารวิชาการกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทย โดยใช้หนังสือเล่มเล็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มเล็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
๒. เพื่อศึกษาทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มเล็กของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ หลังได้รับการพัฒนาโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๐
๓. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อนักศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มเล็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่

1.1 นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๒
จำนวน จำนวน ๙๓ คน

1.2 ครูผู้สอน จากโรงเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดช่องสิงห์ โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดศรีดอนไชย และ โรงเรียนวัดสวนดอก จำนวน ๓๙ คน และนักเรียนจำนวน ๓๐๐ คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา EED ๒๒๐๖ ภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษา ๒ กับผู้วิจัย ในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการบริการวิชาการกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มเล็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้มาโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน ๓๑ คน

2.2 ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนวัดช่วงสิงห์ โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดศรีดอนไชยและโรงเรียนวัดสวนดอก ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการบริการวิชาการกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มเล็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๓ คน

2.3 นักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอนในโรงเรียนวัดช่วงสิงห์ โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดศรีดอนไชย และโรงเรียนวัดสวนดอก ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย การได้มาโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน ๘๖ คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

การบริการวิชาการกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มเล็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ โรงเรียนวัดช่วงสิงห์ โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดศรีดอนไชย และโรงเรียนวัดสวนดอก และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ขอบเขตด้านระยะเวลา มกราคม ๒๕๖๒ ถึง กันยายน ๒๕๖๒

นิยามศัพท์

การบริการวิชาการกับการเรียนการสอน หมายถึง การนำองค์ความรู้ที่นักศึกษาที่ได้เรียนในรายวิชาภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษา ๒ เกี่ยวกับการผลิตสื่อหนังสือเล่มเล็กไปบริการวิชาการแก่ครูเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มเล็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัย ครูผู้สอนและนักศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทย หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการอ่านและเขียนของผู้เรียนที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับการพัฒนาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มเล็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากนักศึกษาซึ่งผ่านการเรียนรู้จากการเรียนในรายวิชา EED ๒๒๐๖ ภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษา ๒ กับผู้วิจัย ในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ และได้รับการอบรมโดยการประชุมปฏิบัติการจากผู้วิจัย และพิจารณาจากคะแนนการทดสอบทักษะการอ่านออกเสียง การอ่านจับใจความสำคัญจากการอ่าน และเขียนของผู้เรียนที่นักศึกษาดำเนินการสอน และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับผู้วิจัย

หนังสือเล่มเล็ก หมายถึง หนังสือที่นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา EED ๒๒๐๖ ภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษา ๒ กับผู้วิจัย และได้รับการอบรมโดยการประชุมปฏิบัติการจากผู้วิจัย ได้จัดทำขึ้น โดยผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ถ้อยความคิด ประสบการณ์จากการอ่านนิทานที่มีผู้เขียนไว้มากผสมผสานกับจินตนาการ ถ่ายทอดออกเป็นเรื่องราวหรือนิทานที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่สอดคล้องคุณธรรม โดยมีภาพประกอบบรรยายสี่สันทที่สวยงาม แล้วจัดทำเป็นรูปเล่ม ในลักษณะของหนังสือทำมือ และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยมีผู้วิจัย และครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดช่วงสิงห์ โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดศรีดอนไชย และ โรงเรียนวัดสวนดอกเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้วิจัยใช้ในการดำเนินการโครงการบริการวิชาการกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มเล็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ซึ่งมี ๔ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) ขั้นตอนการวางแผนการทำงาน ๒) ขั้นตอนปฏิบัติงาน ๓) ขั้นตอนสังเกตการณ์ และ ๔) ขั้นตอนสะท้อนการปฏิบัติงานตามโครงการวิจัยร่วมกัน โดยผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักศึกษาและครูผู้สอน เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ เต็มใจ และร่วมปฏิบัติงานอย่างแข็งขัน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ระหว่างกันและกันร่วมกับผู้วิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ครูผู้สอนได้แนวทางในการพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเล่มเล็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
๒. นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการอ่านและเขียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและมีนิสัยรักการอ่าน
๓. นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทย โดยใช้หนังสือเล่มเล็กสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการและสอดคล้องกับสภาพและบริบทของผู้เรียน
๔. คณาจารย์ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมการบริการวิชาการกับการเรียนการสอนที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ